

Article Arrival Date**06.05.2025****Article Published Date****20.06.2025****YENİ PEDAGOJİK TEKNOLOJİLER KULLANILARAK AZERBAIJAN DİLİNİN
ÖĞRETİLMESİ****TEACHING THE AZERBAIJANI LANGUAGE THROUGH THE EXAMPLE OF NEW
PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES****Lale MUSAYEVA**

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Azerbaycan Dili ve Öğretim Teknolojileri Bölümü
öğretmeni, ORCID: [0000-0002-7701-5716](https://orcid.org/0000-0002-7701-5716)

Özet

Makale, modern öğretim teknolojilerinin Azerbaycan dili derslerinde uygulanması ve bu teknolojilerin öğrencilerin öğrenme başarıları, motivasyon düzeyleri ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine etkisini incelemiştir. Öğretmenlik faaliyetiyle bağlı geleneksel yaklaşımların modern gereksinimlere yanıt vermediği, bu nedenle öğretimin düzenlenmesinde yenilikçi yöntem ve teknolojilerin önem kazandığı ortaya konmuştur. Araştırma sürecinde pedagojik atölye, probleme dayalı öğrenme, proje tabanlı etkinlikler, oyun teknolojileri ve bilgi-iletişim teknolojilerinin kullanımı analiz edilmiş; bu yaklaşımların öğrencilerin ilgisini artırdığı ve ders sürecini daha etkileşimli ve anlamlı hale getirdiği sonucuna varılmıştır.

Makale, modern pedagojik teknolojilerin, özellikle bilgisayar ve diğer dijital araçların, Azerbaycan dilinin öğretiminde uygulanmasının olumlu etkilerini vurgulamaktadır. Öğretim sürecinde teknolojilerin kullanımı, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmakta, motivasyonlarını yükseltmekte ve aktif katılımlarını sağlamaktadır. Makalede, teknolojilerin öğrencilerin dil becerilerini geliştirdiği, yeni materyalleri daha kolay kavrayarak derslere daha etkileşimli bir şekilde katılmalarına olanak sağladığı belirtilmektedir.

Ayrıca, modern teknolojilerin kullanımı, öğrencilerin bilişsel ve duygusal gelişimlerini güçlendirmekte, bağımsız düşünme becerilerini artırmakta ve tartışmalar sırasında hoşgörü, karşılıklı anlayış ve işbirliği becerilerini geliştirmektedir. Makalede yer alan sonuçlara göre, teknolojiler, geleneksel öğretim yöntemlerinden farklı olarak daha dinamik ve motive edici bir ders ortamı yaratılmasına yol açmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin hem bireysel hem de grup olarak daha iyi sonuçlar elde etmelerini sağlamaktadır.

Araştırma sonuçları göstermiştir ki, modern öğretim teknolojilerinin sistemli uygulanması, öğrencilerde öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirir, onların derse katılımını ve yaratıcı düşünme becerilerini artırır. Aynı zamanda bu teknolojiler, öğretmenin faaliyetlerini planlı ve sonuç odaklı şekilde organize etmesine olanak sağlar. Makalede elde edilen bulgular, modern ilköğretim ve ortaokul eğitiminde öğrenci merkezli öğretimin oluşturulmasının gerekliliğini bir kez daha teyit etmektedir.

Anahtar kelimeler: eğitim, teknoloji, Azerbaycan dili, öğretim, yöntem, öğretmen, öğrenci

Abstract

This article explores the application of modern teaching technologies in Azerbaijan language lessons and their impact on students' academic performance, motivation levels, and development of creative thinking. It highlights that traditional approaches to teaching no longer meet the demands of modern education, and thus the integration of innovative methods and technologies into the learning process is essential. The study analyzes the use of pedagogical workshops, problem-based learning, project-based activities, game-based technologies, and information and communication technologies, concluding that these methods increase student engagement and make lessons more interactive and meaningful.

The article emphasizes the positive effects of applying modern pedagogical technologies, particularly computers and other digital tools, in teaching the Azerbaijani language. The use of technologies in the teaching process increases students' interest in the lesson, enhances their motivation, and ensures active participation. The article indicates that technologies help improve students' language skills, allowing them to grasp new materials more easily and participate in lessons in a more interactive manner.

Additionally, the use of modern technologies strengthens students' cognitive and emotional development, enhances their independent thinking skills, and fosters tolerance, mutual understanding, and collaboration skills during discussions. According to the results presented in the article, technologies lead to the creation of a more dynamic and motivating learning environment, different from traditional teaching methods. This approach ensures that students achieve better results both individually and in groups.

The findings reveal that systematic implementation of modern teaching technologies fosters a positive attitude towards learning, enhances student participation, and improves their creative thinking skills. Moreover, these technologies allow teachers to organize their work in a structured and goal-oriented manner. The results confirm the necessity of establishing student-centered learning approaches in contemporary primary and secondary education systems.

Keywords: education, technology, Azerbaijani language, teaching, method, teacher, student

GİRİŞ

Modern bilgi toplumu, öğrencilere öğretim materyalini kavrama konusunda yüksek talepler yöneltmektedir. Bu durumla bağlantılı olarak, öğrencilerin yükü ciddi şekilde artmakta ve öğrenmeye olan motivasyonları azalmaktadır. Bu sorun, kademeli öğretim teknolojisinde temel düzeyin uygulanmasıyla çözülmektedir: bazı öğrencilere daha az, bazılarına ise daha fazla materyal sunulmaktadır. Ayrıca öğretmen, aynı miktarda materyal sunsa bile, bu materyalin kavranmasına yönelik farklı düzeyde beklentiler ortaya koymaktadır. Bu durumda, tüm öğrencilerin asgari temel düzeyde bilgi ve beceriye sahip olması kesin bir şarttır.

Bu teknoloji, Azerbaycan dili öğretim metodolojisinde hümanist fikirleri yansıtmaktadır; çünkü öğrenci, benzersiz bir birey olarak kabul edilmektedir — kendi niteliklerini maksimum düzeyde gerçekleştirmeye çalışan, yaptığı işin anlamını kavramaya ve yeni deneyimleri kabullenmeye açık, hayatın olay ve süreçlerini anlamaya çalışan ve farklı durumlarda doğru kararlar almaya sorumlulukla yaklaşan bir birey olarak değerlendirilmektedir (Əliyeva, 2020).

Günümüz dünyasında eğitim sisteminin temel amacı yalnızca bilgi aktarmak değil, aynı zamanda öğrencilerde düşünme, yaratıcılık, iletişim ve problem çözme becerilerini geliştirmektir. Bu görevleri başarıyla yerine yetirmek için öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemleriyle birlikte modern pedagojik teknolojilerden de yararlanmaları gerekmektedir. Özellikle ilköğretim ve ortaokullarda eğitimin kalitesini artırmak ve öğrencilerin derse olan ilgisini

güçlendirmek amacıyla yenilikçi öğretim yöntemlerinin uygulanması güncel bir mesele halini almıştır.

Makale, modern öğretim teknolojilerinin — bilgi ve iletişim araçları, oyun tabanlı yöntemler, proje tabanlı öğrenme ve diğer interaktif yaklaşımlar da dahil olmakla — öğrencilerin bilgi ve becerileri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Aynı zamanda, bu teknolojilerin eğitimin temel aktörü olan öğrencinin ilgi alanlarına, psikolojik ve fiziksel gelişimine nasıl etki ettiği değerlendirilmektedir.

Eğitim sürecinin öğrenci merkezli şekilde düzenlenmesi, onların öğrenme motivasyonunun artırılması ve her bireyin potansiyelinin ortaya çıkarılması, modern öğretim teknolojilerinin başlıca üstünlüklerindendir. Bu makalenin temel amacı ise modern pedagojik teknolojilerin ders sürecinde uygulanmasının etkinliğini ortaya koymak ve bu teknolojilerin öğrencilerin akademik başarılarına etkisini göstermektir.

YÖNTEM

Araştırmanın amacı, modern öğretim teknolojilerinin uygulanmasının öğrencilerin akademik başarılarına, motivasyonlarına ve ders sürecindeki etkinliklerine etkisini incelemektir. Araştırma, nitel ve nicel yöntemlerin sentezi temelinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma nesneleri olarak Azerbaycan genel eğitim okullarında Azerbaycan Dili dersini veren öğretmenler ve onların ders verdiği ilkokul öğrencileri seçilmiştir. Araştırma sürecinde çeşitli öğretim teknolojilerinden — bilgi ve iletişim teknolojilerinden, oyun yöntemlerinden, proje tabanlı öğrenmeden, probleme dayalı öğretimden ve pedagojik atölye teknolojilerinden — yararlanılmıştır.

Araştırma sürecinde analiz, gözlem ve karşılaştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Gözlem yöntemiyle, modern öğretim teknolojilerinin uygulandığı dersler izlenmiş; öğrencilerin derse katılımı, etkinliği ve ilgi düzeyi kayıt altına alınmıştır. Analiz ve karşılaştırma yöntemleriyle elde edilen veriler, istatistiksel ve içerik analizi yöntemleriyle değerlendirilmiş; öğrencilerin başarıları, etkinlik düzeyleri ve motivasyonları karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonuçlarının nesnelliğini temin etmek amacıyla farklı öğretim ortamlarında gerçekleştirilen dersler incelenmiş; ders planları, test sonuçları ve öğrencilerin yazılı çalışmaları da analiz edilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin ders planlamasında kullandığı yöntemsel materyaller de araştırılmıştır.

BULGULAR

Azerbaycan Dili derslerinde iş birliğine dayalı öğretim teknolojisi, metodolojide hümanist yönelimli teknolojiler arasında yer almaktadır. Bu teknolojinin temel fikri, çeşitli öğretim durumlarında öğrencilerin aktif ortak öğrenme faaliyetini organize edebilmesi için uygun bir ortam yaratmaktır. Öğrenciler farklıdır — bazıları öğretmenin açıklamalarını hızla kavrar, sözcük materyalini ve iletişim becerilerini kolayca öğrenir; diğerleri ise materyali anlamak için yalnızca daha fazla zamana değil, aynı zamanda ek örneklere ve açıklamalara da ihtiyaç duyar.

Bu tür öğrenciler genellikle tüm sınıf önünde soru sormaktan çekinirler; bazen neyi anlamadıklarını dahi fark edemezler ve doğru bir soru formüle edemezler. Bu gibi durumlarda öğrencileri küçük gruplara (3-4 kişi) ayırmak, onlara ortak bir görev vermek ve her öğrencinin bu görevin yerine getirilmesindeki rolünü belirlemek, öyle bir ortam oluşturur ki, burada herkes yalnızca kendi çalışmasının sonucu için değil (ki bu çoğu zaman ilgisiz kalmasına neden olabilir), esas olarak tüm grubun başarısı için sorumluluk hisseder.

Bu nedenle, zayıf öğrenciler güçlü olanlardan anlayamadıkları konuları açıklamalarını ister; güçlü öğrenciler ise, grubun — özellikle de zayıf öğrencilerin — materyali tam olarak anlamasıyla ilgilenir. Aynı zamanda, güçlü öğrenci de konunun özünü kavrama ve kendi anlama düzeyini test etme fırsatı elde eder. Böylelikle, ortak çabayla bilgi eksiklikleri giderilir. İşte bu, iş birliğine dayalı öğretimin temel fikrini oluşturmaktadır (Quliyeva, 2021).

Vurgulanması gereken husus, yalnızca öğrenci grupları oluşturmak ve bu gruplara uygun görevler vermenin yeterli olmadığıdır. Asıl mesele, öğrencinin bilgi edinme sürecine kendisinin ilgi ve istek göstermesinin gerekliliğidir. İş birliğine dayalı öğrenme, öğrenciler için hem bilişsel etkinliği hem de karşılıklı etkileşimi teşvik eden bir öğrenme ortamı yaratır. Böyle bir ortamda öğrenciler, sürekli olarak arkadaşlarının desteğine güvenebilirler. Bu durum öğretmene ise daha fazla bireysel yaklaşım fırsatı sunar; zira tüm öğrenciler etkin bir şekilde öğrenme sürecine katılırken, öğretmen her bir öğrenciye daha fazla dikkat gösterebilir.

Bu tür pedagojik teknolojilerden, “Yalnızca tekil biçimde kullanılan isimler” konusunun öğretiminde faydalanmak mümkündür. Öğrencilere şu şekilde bir görev verilir: Üç gruba ayrılarak yalnızca tekil biçimde kullanılan kelimeleri ayırt etmeleri istenir.

1. grup – insan topluluklarının adları;
2. grup – maddelerin adları;
3. grup – nitelik ve eylem adları.

Her grupta güçlü, orta ve zayıf düzeyde öğrencilerin bulunması gerekmektedir. Çünkü her öğrencinin katkısı, genel grup değerlendirmesini etkileyecek ve bu durum tüm katılımcıların görevi eksiksiz ve doğru bir şekilde yerine getirmeye çalışmasını teşvik edecektir. Zayıf öğrenciler, konunun özünü kavramaya ve verilen görevi anlamaya çaba gösterecek; güçlü öğrenciler ise onlara destek sağlayacaktır. Böylece, her bir öğrenci bu öğrenme sürecine aktif biçimde katılmış olacaktır (Məmmədov, 2018).

380

Azərbaycan dili tədrisində modül tədris və onun birləşənləri də etibarlı bir şəkildə istifadə edilir. Modül tədris, etibarlı təməllə bir yanaşmaya əsaslanır: yalnızca tələbənin etibarlı iştirakı ilə gerçəkləşən tədris iştirakı anlaşılır və sabit bir şəkildə öyrənilir. Modül tədris yanaşması, L.S. Vygotsky tərəfindən təməlləndirilən inkişaf odaklı tədris teorisinə əsaslanır. Bu tədris teorisinin həyata keçirilməsi, tələbənin etibarlı olaraq öz yaxın inkişaf sahəsində bulunmasını tələ edir (Rzayeva, 2022). Modül tədrisində bu vəziyyət, tədris iştirakının və tələbənin öyrənmə fəaliyyətinin təşkilatlaşdırılması zamanı özünə verilən dəstəyin dozalarının fərqləndirilməsi yolu ilə gerçəkləşdirilir. Bu fəaliyyət bəşəri, iştirak, qrup halində və dəyişən quruluşlu iştiraklarla təşkil edilə bilər.

Təməllə Azərbaycan dili tədris materyali əsas alınır. Bu materyal, tamamlanmış bir bilgi bloğunu, etibarlı iştirak üçün məqsədli bir proqramı və bu proqramın etibarlı bir şəkildə tətbiq ediləbilməsi üçün tədrisçi tövsiyələrini əhatə edir. Tədris materyali mövzu bloklarına ayrılır və hər mövzu bloğu iki dər saatına uyğun şəkildə katı zaman çərçivəsi içində təqdim edilir. Mövzu bloğunun iştirakının daha etibarlı öyrəniləbilməsi üçün tədrisçi modül dərslərin bəşəri quruluşlarına uyğun: təkrar, yeni bilgilərin əldə edilməsi, öyrənmə, öyrənilənlərin pekişdirilməsi, dəyərlandırma. Hər quruluş, məqsəd bəşəri və tətbiq ediləcək etibarlı sistemlərin təşkilatlaşdırılması ilə bəşəri; hər dər quruluşu isə öyrənmə bəşəriyyətini bəşəriyləməyə imkan təqdim edən bir dəyərlandırma proseduru ilə sona erir. Tədrisçi, modullər vasitəsilə tədris prosesinə rəhbərlik edir. Dər sürətində tədrisçinin rölü, tələbələrə müsbət motivasiyanın təşkilatlaşdırılması, təşkilatlaşdırma, koordinasiya, danışıqlar və nəzarət funksiyalarını yerinə gətirməkdir.

Öğretim teknolojilerinin en dikkat çekici türlerinden biri de pedagojik atölye yöntemidir. Atölye – alışılmışın dışında bir dər işləmə biçimi olarak – Fransız pedagoqları və Yeni Eğitimi

Hareketi temsilcilerinin (P. Langevin, Henri Wallon, Jean Piaget vb.) deneyimlerinde gelişmiştir. Bu teknolojinin özü, özel olarak düzenlenmiş bir öğrenme ortamında öğrencilerin Azerbaycan diliyle ilgili bilgileri bizzat kendilerinin edinmesi ve içselleştirmesidir.

Geleneksel öğretim süreçlerinde, genel olarak ve özellikle de Azerbaycan dili öğretiminde bilgi kaynağı daima yalnızca öğretmen olmuştur. Oysa pedagojik atölyede öğrencilere kendi fikirlerini özgürce ifade edebilecekleri bir ortam sunulur ve bu fikirlerin gelişimi bireysel, grup ve kolektif çalışmalar çerçevesinde sürdürülür. Problemin birlikte düşünülmesi sürecinde öğretimin niteliksel olarak yeni bir aşamaya geçmesi mümkündür ki, bu da konuya yeni bir bakış açısının kazandırılmasına yol açar (Cəfərova, 2019).

Pedagojik atelyenin kurulmasında prensipler, ustanın (öğretmenin) açık fikirli olması, dostluk, yaratıcı işbirliği ve iletişim atmosferi oluşturmada dayanır; çocuğun duygusal alanını içerek, onun hislerine hitap ederek, öğrencinin konuyu öğrenmeye olan kişisel ilgisini uyandırır; öğrencilerle birlikte çalışırken, usta bilgi arayışında öğrenciye eşit olur; usta, sorulara cevap vermekte acele etmez; gerekli bilgiyi, öğrencilerde bu bilginin ihtiyacı olduğunu gözlemleyerek, küçük dozlarla sunar. Öğrencinin işinin resmi değerlendirilmesi (övmek, azarlamak, günlükte not vermek) dışlanır, ancak sosyalleşme ve işin tüm sınıfa sunulması, öğrencinin kendi işini değerlendirmesine, değiştirmesine veya düzeltmesine imkan tanır.

Atelyede çalışmanın özelliklerinden biri de öğretmenin, konuşmacının veya hikaye anlatıcısının öğrencilere yalnızca bağımsız arayış sonuçsuz kaldığında gerektiği durumlarda müdahale etmesidir. Ancak atelyede öğrencilere mutlaka keşifler bekler. Çocuk, eski bilgisini yeni öğrendiği bilgilerle karşılaştırarak kendini açar, yeteneklerine inanmaya başlar. Ve bu, en önemli olandır (Həsənlı, Əlizadə, 2020).

Problemlı öğrenme teknolojisi de göz ardı edilmemektedir; bu, Azerbaycan dili derslerinde kullanılan öğretim-öğretim sürecinin organizasyon biçimini temsil etmektedir. Bu teknoloji, araştırma, keşif ve etkileşimli karakterdeki öğretimi sağlamak amacıyla problemlerin ve problemlı durumların yardımıyla uygulanmaktadır. Azerbaycan dili derslerinde problem çözme odaklı öğrenme yöntemi, evrensel (genel eğitim) bilgilerin güncellenmesini gerektiren problemlı meseleler veya durumlar içermektedir. Bu teknoloji, daha çok yeni bir konu anlatılırken kullanılmaktadır. Problem oluşturma, incelencek konu veya sorunun formüle edilmesi aşamasıdır. Uygulamada öğretmenin en önemli görevlerinden biri, bağımsız çalışma becerilerini oluşturmaktır, verilerin analizini yapmak, sentez oluşturmaktır, yöntemler geliştirmek ve geri bildirim almak amacıyla sistematik bir hazırlık süreci yürütmektir. Aktivasyon aşamalarında konunun formülasyonu büyük bir öneme sahiptir. Problemlı öğrenmenin uygulanması sonucu elde edilenler arasında; motivasyonun artırılması, kavramın derinleştirilmesi, öğretim-öğrenme ve bilgiye dayalı yeterliliklerin gelişmesi yer almaktadır.

Problemlı öğrenme teknolojisi, "Cümlelerin Amaçlarına Göre Türleri" konusunun öğrenilmesinde uygulanabilir. İlk derste öğrencilere amaçlarına göre farklı cümleler sunulmalı ve bu cümlelerin birbirlerinden nasıl farklı oldukları sorulmalıdır. Öğretmen, cümleleri doğru intonasyonla okursa, öğrenciler bu cümlelerin okunduğunda intonasyon açısından nasıl farklılaştığını açıklayabileceklerdir. Konunun açıklanmasından sonra öğrencilere bir cümle verilerek, bu cümleyi anlatı, soru ve emir cümlesi olarak okumaları istenmelidir. Bu, öğrencilere konuyu anlamada yardımcı olacak ve gelecekte kendi konuşmalarında amaçlarına göre farklı cümleleri bilinçli bir şekilde kullanma imkanı sağlayacaktır (Vəliyeva, 2021).

Eleştirel düşünme becerisini geliştirmek için okuma ve yazı teknolojileri oldukça önemlidir. Öğrencinin düşüncelerini, bakış açılarını ve tutumunu anlamak için kısa yazılı çalışmalar, ekspres anketler (cevaplar) ve bunların derinlemesine analizi gereklidir. Okuma ve yazı yoluyla eleştirel düşünmenin gelişimi, öğrencilerin içsel motivasyonlarına yönelik bir teknolojidir ve bu motivasyon, dışsal motivasyondan daha kalıcıdır. Etkili okuma, bilginin aktif bir şekilde

kabul edilmesi ve eleştirel bir biçimde kavranması sürecidir ve bu, söz konusu bilgiyi kendi bağlamında birleştirme amacını güder. Refleksif yazı ise bilginin kabul edilmesinin aktif sürecinin kağıda yansımalarıdır: öğrenci yalnızca bilgi akışını değil, aynı zamanda kendi seçtiği fikirleri de kaydeder. Okuma ve yazı yoluyla eleştirel düşünmenin geliştirilmesi (OYWED) kişisel deneyimle bağlantılı olarak bilginin derinlemesine işlenmesi temeline dayanan bir yansıtıcı faaliyet olarak anlaşılır.

Bu teknolojinin OYWED temelini oluşturan model üç aşamadan oluşmaktadır (Zamanova, 2022):

1. Zorlama Aşaması – Bu aşamada öğrenci, kendi bilgisine, deneyimine ve becerilerine başvurur. Kendisine sorular oluşturur ve ardından bu sorulara yanıt almak ister. Öğrenci, kişisel hedeflerini belirler ve bu hedefler, grubunun hedeflerinden bağımsızdır.
2. Anlam Aşaması – Bu aşamada öğrenci, okuma ve yazma sürecinde edindiği bilgileri ve verileri kavrar, bunlarla çalışır ve anlamlandırır.
3. Yansıma – Bu aşama, öğrencinin elde ettiği sonuçları ve öğrendiklerini değerlendirmesini ve kendi deneyimini analiz etmesini içerir. Bu aşamada öğrenci, kendi faaliyetlerini ve elde ettiği sonuçları gözden geçirir, hangi yaklaşımların daha etkili olduğunu ve hangi alanlarda gelişmesi gerektiğini belirler.

Teknolojinin temel özelliği, proje tabanlı öğrenmedir; Azerbaycan dili derslerinde öğrencilere belirli bir konu üzerine sunum hazırlamaları önerilir. Öğrenciler, öğretmenin yardımıyla işin planını oluşturur, materyalleri seçer, sunumu hazırlar ve derste sunarlar. Bu tür sunum konuları genellikle dersler arası entegrasyon ilkesinin uygulanmasına olanak tanır. Bu yaklaşım, öğrencilere kendi konularını derinlemesine öğrenme ve farklı konular arasında bağlantılar kurma fırsatı verir.

Oyun şeklinde öğrenme, son yılların en başarılı ve perspektifli yeniliklerinden biridir. Araştırmalar, Azerbaycan dili derslerinde oyunların çocukların duygusal ruh halinin gelişmesine yardımcı olduğunu, yapılan faaliyetlere olumlu bir yaklaşım oluşturduğunu, genel iş verimliliğini artırdığını ve aynı materyali monotonluk ve sıkıntı olmadan defalarca tekrar etme imkanı sunduğunu göstermektedir. Önceden belirlenmiş kurallara sahip oyunlar genellikle didaktik oyunlar olarak kullanılır ve çocukların bilgi etkinliklerini geliştirmek için kullanılır (Karimova, Abdullayeva, 2021). Bu oyunlar, öğrenciden nesneleri şifrelemeyi, açıklamayı, bulmayı ve en önemlisi konuyu bilmeyi gerektirir. Didaktik oyun ne kadar iyi tasarlanmışsa, didaktik amaç da o kadar ustalıkla gizlenir. Öğrenciler, oyunda yer alan bilgilerle istemeden meşgul olurlar ve bunları bilinçli bir şekilde değil, oyun oynarken kavrarlar. Entelektüel oyunlar – alıştırma, eğitimler – şüphesiz psikolojik alanda etkili olur. Rekabet temelli oyunlar, karşılaştırmalar yaparak, öğrencilere hazırlık ve eğitim seviyelerini gösterir, kendilerini geliştirme yollarını sunar ve bu yüzden onların bilgiye olan ilgisini artırır. Oyun durumları, öğrencilere analiz yapma, karşılaştırma yapma ve olayların gizli sebeplerini araştırma eğilimi kazandırır. Bu, yaratıcılıktır! Bu, öğrenmeye olan ilginin ta kendisidir.

Çocukların öğrenmeye olan ilgisinin istikrarsızlığı, Azerbaycan dili derslerinde dil birimi olarak konunun öğrenilmesine dikkat edilmemesi, Azerbaycan dili öğretiminin çok zorlaşmasına sebep olur. Oyunlardan faydalanmak, bu zorlukları belirli bir ölçüde ortadan kaldırmaya yardımcı olur, materyalin öğrenilmesini ve pekiştirilmesini duygusal açıdan kabul etmeye imkan verir ve bu da gelecekte Azerbaycan dili gibi öğretim dersine olan ilginin oluşmasına neden olur.

Oyun formunun yaratılması, oyun yöntemleri ve durumları aracılığıyla gerçekleşir ve bunlar öğrencilere öğretim faaliyetlerine katılımı teşvik eden ve motive eden araçlar olarak işlev görür. Oyun teknolojisi büyük olanaklara sahiptir. Oyun, kendisi öğretimi düzenler. Ancak ciddi

şekilde oynamak kolay değildir. Başlangıçta birçok problem ortaya çıkabilir: nasıl oynanır ki dersi bozmayalım? Nasıl davranmak gerekir? Oynamaya nasıl istek duyarız? Ne ile oynanır? Herhangi bir oyun daha etkili olacaksa, onu açıkça oynamak gerekir, yani çocuklarla oyun amacını, neden böyle kurallar olduğunu, oyunu nasıl zorlaştırabileceğimizi, değiştirebileceğimizi ve geliştirebileceğimizi tartışmak. Çoğu zaman böyle bir tartışma, kendi başına, oyun kadar faydalıdır, çocuğun yaratıcılık yeteneklerini ve düşünme tarzını geliştirir, aynı zamanda oyun kültürünün temelini atar.

Bu nedenle, oyun teknolojilerinin Azerbaycan dili derslerinde uygulanmasının, çocukların bilgiye olan ilgilerinin gelişmesine ve bilgilerin kalitesinin artmasına yardımcı olduğunu söyleyebiliriz.

Oyun teknolojisi, farklı Azerbaycan dili konularını öğrenirken uygulanabilir. Örneğin, "omonimler" konusu ile ilgili aşağıdaki bilmeceler çocuklar için oldukça ilginç olacaktır:

1. Biri suyun üzerinde hareket eder, Diğeri ise hiç durmaz, sürekli hareket eder. (Çay)
2. Sözcüğüm bir, ben iki şeyim, Karanlığa ışık salarım. (Şam)
3. "Hem su ile birleşir, hem de ateşle yanar. Hem su, hem de ateşle bir iş yapar. O şey nedir?" (Gaz (gazlı su ve yanan gaz)).

Bu bilmeceler çocukların dil bilgilerini geliştirmelerine yardımcı olur ve aynı zamanda düşünme becerilerini geliştirir.

Azerbaycan dili - ciddi ve zor bir derstir. Bu derslerde öğrencilere çok yazı yazdırmak gerekir ve bu yüzden öğretmen, edebi işçi sağlığını korumaya yönelik teknolojilere özel dikkat göstermelidir.

Dersin organizasyonunun büyük önemi vardır. Öğretmen, dersi çocukların dikkatinin dinamiğine uygun olarak kurar, her görev için zamanı göz önünde bulundurur ve iş türlerini sırasıyla planlar. Örneğin, açıklayıcı diktasyon sırasında sadece orfografi ve noktalama kurallarını açıklamak değil, aynı zamanda morfematik, fonetik, leksik analizler yapmak da amaçlıdır.

Öğrencilerin yorulmalarını engellemek için iş türlerini sırasıyla değiştirmek önemlidir: bağımsız çalışma, ders kitabı ile çalışma (sözlü ve yazılı), yaratıcı görevler – her derste önemli bir unsur olmalıdır. Bu, öğrencilerin hafıza ve düşünme becerilerinin gelişmesine yardımcı olur ve aynı zamanda çocukların dinlenmesine olanak sağlar.

Öğretim yükünün hacminin bireysel olarak ölçülmesi ve zamanla verimli bir şekilde bölüştürülmesi, öğretim sürecinin esnek ve çeşitli biçimlerle yapılandırılması sayesinde mümkündür. Farklı test görevleri, cevap seçimiyle, açık cevaplı görevler, görevlerin yeniden gruplanması, hataları tanıma ve hataları bulma görevleri derste monotonluk yaratmamaya yardımcı olur (Məmmədova, 2023).

Her derste, her sınıfta, ders sırasında fiziksel kültür araları (2-3 kez), oyun araları, görsel jimnastik ve tabii ki, duygusal rahatlama (2-3 dakika) yapılmalıdır. Öğretmen, derse karşı olumlu bir tutum oluşturmaya çalışmalıdır. Öğretmenin dostça ve duygusal tonu, sağlık koruyucu teknolojilerin önemli bir unsurudur.

Modern okulda Azerbaycan dili derslerinde bilgisayar teknolojilerinin kullanımı, genel bilgisayarlaşma koşullarında eğitim sürecinin önemli ve ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Öğrencilerin farklı ilgileri artık sadece geleneksel ders kitabı materyalleri ve öğretmenin sözleriyle karşılanamaz. İnternet kaynakları, dilin öğrenilmesi için uygun olan geniş materyaller sunar ve hem teorik bilgilerin birikmesi için bir kaynak (özgün bir ansiklopedya) hem de öğrencinin dil gelişimini sağlayan bir araç olarak kullanılır.

Yeni bilgi teknolojilerinin kullanımının bir avantajı, sözlü eğitim yöntemlerinden arama ve yaratıcı faaliyet yöntemlerine geçiştir. Disklerde yer alan eğitim bilgilerinin kullanımı, ders kitaplarının ya da onların yeni versiyonlarının yerini almaz. Bu, öğrencilerin materyali analiz etme ve genelleştirme için bağımsız çalışmalarını organize etmek amacıyla bir temel oluşturur ve aynı zamanda eğitim sürecini organize etmek için bireysel ve grup şeklinde organizasyonel formların geniş kullanımını sağlar. Eğitim mediateklerinin kullanımı, geniş ve çok yönlü materyaller sunmaya, önerilen bilgilerle tanışma sırasını ve bu tanışlığın derinlik seviyesini seçmeye, herhangi bir materyali "çıkarmaya" ve öğrencilerin bağımsız çalışmalarında kullanmaya imkan tanır, aynı zamanda herhangi bir metnin sesli okunmasını sağlar (OECD, 2020).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları, modern eğitim teknolojilerinin öğretim kalitesine olumlu etkisini bir kez daha kanıtlamaktadır. Modern teknolojilerin ders ortamında kullanımı, öğrencilerin eğitim sürecine aktif katılımlarına, çeşitli konuları daha derinlemesine kavramalarına ve eğitim motivasyonlarının artmasına olanak sağlamıştır. Bunun yanı sıra, yöntemler sınıfta eğitimin daha dinamik ve interaktif geçmesini sağlamış, öğrencilerin bilgilere olan bakış açılarını değiştirmiştir. Modern teknolojiler, öğretime karşı motivasyonun artmasına ve öğrencilerin eğitimdeki sonuçlarının iyileşmesine yardımcı olmuştur. Ancak, bazı zorluklar da mevcuttur. Yeni teknolojilerle çalışmak bazı öğretmenler için belirli zorluklar yaratmış, teknik donanımın yeterli olmaması da bazı sorunlara yol açmıştır. Bu noktada, öğretmenlerin ve eğitim personelinin teknolojik eğitime daha fazla dikkat edilmesi önemlidir. Gelecekte teknolojilerin eğitim sürecinde daha geniş bir şekilde uygulanması ve bireysel yaklaşımların geliştirilmesi, öğrencilerin daha yüksek başarılar elde etmelerine olanak sağlayacaktır.

384

Araştırma sonuçları, modern eğitim teknolojilerinin uygulanmasının öğrencilerin eğitim motivasyonunun artmasına ve dolayısıyla genel eğitim seviyesinin yükselmesine olanak sağladığını göstermektedir. Bu yaklaşım, modern eğitimin gerektirdiği değişiklikleri gerçekleştirmek ve öğrencilerin tüm potansiyellerini ortaya koymak için önemli bir adımdır.

Modern teknolojiler, okulun temel figürü olan öğrenciye yöneliktir. Teknolojilerin seçilmesi, öğretmenin geleneksel faaliyet stereotiplerini değiştirmesini gerektirir: Öğrenciyi anlamak, kabul etmek, öğrenciyi eğitim sürecinin öznesi olarak tanımak ve eğitim bilgisi teknolojilerini seçmek, sınıfı ve yaşı, konuyu ve öğretimin didaktik sağlamasını göz önünde bulundurarak, ulaşılmak istenen sonuca odaklanarak seçim yapılmalıdır. Bu nedenle, günümüzde modern eğitim teknolojileri son derece günceldir, çünkü öğrencilerin faaliyetlerini düzenlemeye, bu faaliyetler aracılığıyla onların becerilerini, niteliklerini ve yeterliliklerini geliştirmeye yöneliktir.

Azerbaycan dili derslerinde modern teknolojilerin uygulanmasıyla düzenli olarak yapılan dersler, bu tür derslerin daha etkili olduğunu, dersin dinamikasının arttığını ve bilgilere hızlı erişim imkanı sağladığını göstermektedir. Modern teknolojilerle yapılan öğretim, geleneksel öğretim yöntemlerinden önemli ölçüde farklıdır, ancak başarılı bir dersin temelleri aynıdır. Her ders net bir plan ve yapıya sahip olmalı, belirli hedeflere ve sonuçlara ulaşmalıdır. Tüm bunlar, öğrencilere materyali daha iyi kavrayıp, bildikleriyle ilişkilendirmelerine yardımcı olur.

Modern teknolojiler, öğrencilerin tartışılan problemleri çözme motivasyonlarını artırır, bu da araştırma faaliyetlerinin devam etmesi için duygusal bir itici güç sağlar ve onları somut faaliyetlere yönlendirir. Modern öğretim araçlarının kullanımıyla her öğrenci başarılıdır, her biri grup çalışmasının genel sonucuna kendi katkısını sağlar, öğretim süreci daha anlamlı ve ilginç hale gelir.

Bunun yanı sıra, modern teknolojiler, sıradışı düşünme becerisini geliştirir, sorunlu durumları kendine özgü bir şekilde görmeyi ve bu durumdan çıkış yollarını bulmayı teşvik eder; kendi pozisyonlarını ve yaşam değerlerini gerekçelendirmeyi, başkalarının fikirlerini dinlemeyi, işbirliği yapmayı, partner iletişimine girmeyi, bu sırada tartışanlara karşı hoşgörü, gerekli takt ve karşılıklı anlayış yollarını bulmayı öğretirken, süreçteki katılımcılara karşı arkadaşça bir yaklaşım sergilemeyi öğretir. Öğrenci, yalnızca öğrendiği olayı anlamakla kalmamalı, aynı zamanda neden-sonuç ilişkilerini keşfederek meseleleri çözmeli, öğrenilen materyali pratikle ve hayatla ilişkilendirmelidir.

Araştırma sonuçları, modern eğitim teknolojilerinin uygulanmasının eğitim sürecinde önemli değişikliklere yol açtığını göstermiştir. Sınıfta kullanılan teknolojiler, öğrencilerin ilgisini artırmış, derse karşı daha yüksek bir motivasyon ve aktif katılım sağlamıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin genel bilgi düzeyi artmış, %100'lük öğrenme düzeyine ulaşılmıştır. Diyagnostik sonuçlar, öğrencilerin öğrenme motivasyonunun arttığını ve en çok içsel (öğrenme) motivasyonlarının geliştiğini göstermiştir. Aynı zamanda, modern eğitim teknolojilerinin uygulanması, öğrencilerin bilişsel ve duygusal gelişimi üzerinde olumlu bir etki yapmıştır. Öğrenciler, yeni teknolojiler sayesinde daha etkileşimli bir şekilde öğrenme sürecine dahil olmuş, kendi düşüncelerini daha özgür bir şekilde ifade etmeye başlamışlardır.

KAYNAKLAR

- Əliyeva, S. (2020). Azərbaycan dili dərslərində innovativ təlim texnologiyalarının tətbiqi. Bakı: Elm və Təhsil.
- Quliyeva, T. (2021). Müasir dərslər strategiyalarında interaktiv texnologiyaların rolu. Azərbaycan Məllim Jurnalı, (4), 45–50.
- Məmmədov, R. (2018). Azərbaycan dilinin tədrisində müasir metodik yanaşmalar. Bakı: Nurlan Nəşriyyatı.
- Cəfərova, N. (2019). İnteraktiv metodların ibtidai siniflərdə Azərbaycan dili dərslərinə təsiri. Azərbaycan Təhsil Jurnalı, (6), 37–42.
- Rzayeva, Ş. (2022). Müasir pedaqoji texnologiyaların tətbiqi və nəticələri. Təhsildə İnnovasiyalar Jurnalı, (2), 16–22.
- Həsənlı, M., & Əlizadə, G. (2020). Azərbaycan dilinin tədrisində yeni texnologiyaların tətbiqi. Bakı: Adiloğlu Nəşriyyatı.
- Vəliyeva, G. (2021). Layihə əsaslı təlimin Azərbaycan dili fənnində tətbiqi. Beynəlxalq Elmi-Nəzəri Jurnal, (3), 78–83.
- OECD. (2020). Teachers and School Leaders as Valued Professionals: OECD Teaching and Learning International Survey (TALIS). Paris: OECD Publishing.
- Zamanova, L. (2022). İnnovativ texnologiyalarla təlim mühitinin təşkili və Azərbaycan dili dərsləri. Dil və Ədəbiyyat Tədrisi, (1), 53–60.
- Karimova, L., & Abdullayeva, S. (2021). Digital tools in language teaching: Case study of Azerbaijani primary schools. International Journal of Modern Education Studies, 5(2), 109–120.
- Məmmədova, S. (2023). Yeni pedaqoji texnologiyalar əsasında Azərbaycan dili dərslərinin planlaşdırılması. Azərbaycan Təhsil və Psixologiya Jurnalı, (5), 27–33.